

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
(ЦДАМЛМ України)

ФОНД № 353

ЛЕСЬ ГОМІН

(справжнє прізвище та ім'я Королевич Олександр Дмитрович)

(1900 – 1958)

український письменник

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

1929 – 1970

Київ 2023

Зміст

	№№ од. зб.	№№ арк.
Передмова		3-7
Список скорочень		8
Іменний покажчик		9
I. Творчі документи Леся Гомона	1-10	10-13
<i>1.1. Романи</i>	<i>1-3</i>	<i>10-11</i>
<i>1.2. Наукові роботи</i>	<i>4-9</i>	<i>12-13</i>
II. Записні книжки	10	13
III. Листи Леся Гомона	11	13
IV. Листи Лесю Гомону	12-14	13-14
V. Матеріали до біографії Леся Гомона	15-26	14-16
<i>5.1 Особові документи</i>	<i>15-19</i>	<i>14</i>
<i>5.2. Документи службової діяльності</i>	<i>20-23</i>	<i>15</i>
<i>5.3. Документи що стосуються освітньої діяльності</i>	<i>24-25</i>	<i>15-16</i>
<i>5.4. Нагороди та відзнаки</i>	<i>26</i>	<i>16</i>
VI. Документи про Леся Гомона	27-28	16-17
VII. Зображальні документи	30-38	17-18
VIII. Документи інших осіб що відклались у фонді	39	19
 Додаток 1		

Передмова

Лесь Гомін, справжнє прізвище та ім'я Королевич Олександр Дмитрович – український письменник. Серед псевдонімів, які він використовував: «Л.Лайлето», «Л.Л.», «Л.Г.», «О.К.».¹

Народився 17 березня 1900 р., в м. Черкасах. Батько був візником, матір займалась домогосподарством. Виріс і вчився Олександр Дмитрович у Черкасах. У 1918 р. виїхав до Києва навчатись на філологічному факультеті Київського державного університету, де отримав фах у 1924 р.

З лютого 1920 р. добровільно вступив до лав Червоної армії, відповідав за мобілізацію людей та боротьбу з політичним бандитизмом і дезертирством. У 1921 р. був призначений інструктором «ВСЕВОБУЧУ» Київського окружного військового комісаріату. У 1924 р. був демобілізований і виїхав до Черкас, де працював у театрі, а потім - в редакції газети «Радянська думка».

Свою літературну діяльність Олександр Дмитрович почав в університетські роки (1919 р.), у тогочасній періодиці нерідко публікувалися поетичні та прозові твори.

У Черкасах Лесь Гомін був організатором і керівником об'єднання Черкаської філії спілки письменників «Гарт», водночас був керівником театральної студії «Гарт». З 1924 р. став членом спілки ГАРТ та брав участь у її з'їздах.

З 1929 р. до 1936 р. проживав в Одесі. Там входив до складу письменницької організації ВУСПП та був у складі її керівного органу. Також фондоутворювач був членом Одеської філії «Літературне об'єднання Червоної Армії і флоту» та членом бюро цієї ж організації. Долучився до редколегії альманаху «У дозорі», який видавала ця філія.

¹ Лесь Гомін. Автобіографія та бібліографічна довідка. 10 лют. 1957 р. ЦДАМЛІМ України. ф. 353, спр. 19, арк. 1.

До того ж в Одесі Лесь Гомін ввійшов до складу ініціативної групи, що відповідала за організацію та видання літературно-художнього місячного журналу «Металеві дні».

З 1930 р. і до 1940 р. був членом репертуарного комітету, літературним консультантом Одеської опери, завідував літературною частиною театру робітничої молоді. А також був рецензентом видавництва «Література і мистецтво», читав лекції в Одеському Комуністичному університеті та редагував кілька збірок поезій.

З 1934 р. Лесь Гомін став членом Спілки письменників СРСР.

10 листопада 1935 р. Лесь Гомін був ув'язнений і висланий за межі України, де перебував до липня 1939 р. Повністю реабілітований він був посмертно, наприкінці 1958 р.

За даними автобіографії Леся Гомона, що зберігається у справі № 19 фонду № 353 ЦДАМЛМ України, у період із 1936 р. по липень 1939 р. він перебував у Москві, де працював у Ленінській бібліотеці над романом-трилогією, який так і не було закінчено.¹

З 1939 р., за пропозицією Міністерства освіти, почав працювати в Ніжинському державному педагогічному інституті імені М.В. Гоголя. З 1940 р. був там членом редколегії «Наукових записок» та опублікував у них свої наукові розвідки.

У Другій світовій війні участі не брав за станом здоров'я, перебував у евакуації, у м. Ленінському (нині - м. Асака) Андижанської обл. Узбецької РСР. Перебуваючи там, працював завучем, а потім - директором школи та інспектором РВНО.

У квітні 1944 р., за викликом Міністерства освіти, повернувся назад до Ніжинського педагогічного інституту імені М.В. Гоголя на посаду

¹ Лесь Гомін. Автобіографія та бібліографічна довідка. 10 лют. 1957 р. ЦДАМЛМ України. ф.:353, спр. 19. арк. 2.

заступника директора з питань заочної освіти та викладача кафедри української літератури.

У 1948 р. склав кандидатські екзамени та написав дисертацію.

З 1953 р. вийшов на пенсію за станом здоров'я.

Автор збірки оповідань «Контрольні цифри» (1931), повісті «Велетень з хворим серцем» (1932), п'єси «Маски» (1933), романів «Голгофа» (1959) та «Люди» (1971). Основні наукові праці: «Українські народні думи та історичні пісні XVI–XVII ст.» (1959); «Визвольна війна 1648–1654 рр. у народній творчості» (1960).

Помер 16 січня 1958 р. Похований у Черкасах.

Був нагороджений значком «Відмінник освіти» та мав медаль «За доблесний труд».

Представлені у даному описі документи до ЦДАМЛМ України були передані в 1971 р. дружиною фондоутворювача, Королевич Фридою Олександрівною. Із документів надходження було сформовано здавальний опис № 1, що містив 40 справ за 1929–1970 рр. У 2023 р. опис надійшов на перероблення, внаслідок чого укладено опис № 1 справ постійного зберігання на 40 одиниць зберігання за 1929 – 1970 рр.

Справи опису розміщено у розділах «Творчі документи Леся Гомона», «Записні книжки», «Листи Леся Гомона», «Листи Лесю Гомону», «Документи до біографії Леся Гомона», «Документи про Леся Гомона», «Зображальні документи» та «Документи інших осіб, що відклались у фонді».

У розділі «Творчі документи Леся Гомона», у підрозділі «Романи» містяться романи фондоутворювача: «Голгофа» та «Люди». Роман «Люди» спочатку мав назву «Все ясно...». Сам Лесь Гомін у своїй автобіографії зазначає що багато матеріалів із його домашнього архіву та бібліотеки було

втрачено через численні переїзди, а також через війну.¹ Із цих же причин рукопис роману «Голгофа», який зберігається у справі № 1 було переписано вдруге самим автором та його дружиною.²

У підрозділі «Наукові роботи» знаходяться матеріали, що стосуються наукового доробку Олександра Дмитровича, а саме: монографія «Визвольна війна 1648 – 1654 рр. в народнопоетичній творчості» та її бібліографія; літературознавче дослідження творчості Тобілевича І.К.; а також план кандидатської дисертації на тему: «Образ Богдана Хмельницького в усній народній творчості та в писемній літературі XVII-XVIII ст.».

У розділі «Записні книжки» зберігаються записні книжки Леся Гомона, що містять записи службового характеру.

У розділах «Листи Леся Гомона» та «Листи Лесю Гомону» знаходяться епістолярні документи фондоутворювача, а саме: листування з Білецьким О.І., Сосюрою В.М. та Шумським Ю.В.

Розділ «Матеріали до біографії Леся Гомона» вміщає документи про життя, творчу та наукову діяльність письменника. До підрозділу «Особові документи» належать: свідоцтво про народження; профспілковий, військовий та членський квитки; автобіографія та бібліографічна довідка; програми з вистав, постановкою яких керував фондоутворювач; запрошення на різноманітні заходи.

У підрозділі «Документи службової діяльності» знаходяться: трудова книжка Королевича Олександра Дмитровича, а також посвідчення, виписки та листи, що стосуються службової діяльності Леся Гомона.

¹ Лесь Гомін. Автобіографія та бібліографічна довідка. 10 лют. 1957 р. ЦДАМЛМ України. 353. спр. 19. арк. 2.

² Лист дружини Леся Гомона, Королевич Ф.О. з поясненням про долю рукопису роману «Голгофа». 18 лип. 1970 р. ЦДАМЛМ України. 353. спр. 1. арк. 222.

До підрозділу «Документи, що стосуються освітньої діяльності» виокремлено посвідки фондоутворювача про закінчення філологічного факультету Київського університету; посвідка про здачу кандидатського мінімуму на кафедрі української літератури та виписка з наказу ректора Київського Державного університету ім. Т.Г.Шевченка про створення для письменника умов для написання дисертації.

У підрозділі «Нагороди та відзнаки» знаходяться посвідчення до нагрудних знаків Олександра Дмитровича.

У розділі «Матеріали про Леся Гомона» розміщено відгук наукового керівника письменника на його дисертацію; вірш Сосюри В.М., присвячений фондоутворювачу; лист з нагоди 60-річчя Леся Гомона від працівників Науково-методичного кабінету по заочному навчанню вчителів Міністерства освіти УРСР.

Розділ «Зображальні документи» представлений індивідуальними фото Леся Гомона, а також його світлинами в групах з іншими особами.

Розділ «Документи інших осіб, що відклались у фондї» містить матеріали зі статей, які присвячені Оглобліну В.Н., Кобилянській О.Ю., Юрі Г.А.

Документи у розділах систематизовано за структурно-хронологічною ознакою, окрім документів у розділах «Листи Леся Гомона» та «Листи Лесю Гомону», де документи структуровано за абеткою прізвищ адресантів кореспонденцій.

Фізичний стан документів, внесених до опису, в цілому задовільний.

Опис укладено згідно з методичним посібником «Робота з документами особового походження» (К., 2009).

Передмову склав:

головний спеціаліст

відділу довідкового апарату документів

Анастасія МИРОНЕНКО

Список скорочень

арк.	аркуш
б/д	без дати
ВУСПП	Всеукраїнська спілка пролетарських письменників
ім.	імені
м.	місто
маш.	машинопис
р.	рік
рос.	російська
рук.	рукопис
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст.	століття
узб.	узбецька
УзРСР	Узбецька Радянська Соціалістична Республіка
укр.	українська
УРСР	Українська Радянська Соціалістична Республіка
фотокоп.	фотокопія

Іменний покажчик

	№№ од. зб.
Білецький О.І.	11, 12
Кисельов Й.	39
Кобилянська О.Ю.	39
Комишанченко М.	39
Королевич В.О.	33
Королевич Ф.О.	1, 29
Оглоблін В.Н.	39
Паторжинський І.С.	31
Попов П.М.	28
Сосюра В.М.	13, 27, 33
Тер-Гевандян А.Г.	38
Тичина П.Г.	31
Тобілевич І.К.	8
Шумський Ю.В.	14
Юра Г.П.	39

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням ЕПК ЦДАМЛМ України

_____ Протокол № _____

ФОНД № 353

Лесь Гомін

(справжнє прізвище та ім'я Королевич Олександр Дмитрович)

(1900 – 1958)

український письменник

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

1929 – 1970

Надходження згідно з актом № 973 від 07.05.1971.

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати документів у справі	Кількіс ть докуме нтів у справі	Кількіст ь аркушів у справі	Приміт ка
1	2	3	4	5	6

I. ТВОРЧІ ДОКУМЕНТИ ЛЕСЯ ГОМОНА

1.1. Романи

1	2	3	4	5	6
1.	Лесь Гомін. «Голгофа». Роман. Рук., фотокоп. Додається лист Королевич Ф.О., дружини Леся Гомона, з поясненням про історію рукопису роману «Голгофа» 18 липня 1970 р. Арк. 222	1929 – 1935	2	222	
2.	Лесь Гомін. «Все ясно...» = «Люди». Роман. Рук.	1944 – 1946	1	259	
3.	Лесь Гомін. «Все ясно...» = «Люди». Роман. Варіанти та вставки до розділів. Рук.	б/д [не раніше 1946]	1	70	
<i>1.2. Наукові роботи</i>					
4.	Лесь Гомін. «Визвольна війна 1648 – 1654 рр. в народнопоетичній творчості». Монографія. Розділи 1 – 4. Маш. з рук. правкою	1950 – 1957	1	232	

1	2	3	4	5	6
5.	<p>Лесь Гомін. «Визвольна війна 1648 – 1654 рр. в народнопоетичній творчості». Монографія. Розділи 5, 6 та висновки. Маш. з рук. правкою</p>	1950 – 1957	1	135	
6.	<p>Лесь Гомін. Бібліографія до монографії «Визвольна війна 1648-54 рр. в народнопоетичній творчості». Маш. з рук. правкою</p>	б/д	2	32	
7.	<p>Картотека бібліографії до монографії Леся Гомона «Визвольна війна 1648-54 рр. в народнопоетичній творчості». Рук.</p>	б/д	175	175	
8.	<p>Лесь Гомін. Основні соціальні мотиви суспільно-побутових творів Тобілевича І.К. Літературознавче дослідження творчості драматурга. Маш. з рук. правкою</p>	б/д	1	67	

1	2	3	4	5	6
9.	Лесь Гомін. План кандидатської дисертації на тему: «Образ Богдана Хмельницького в усній народній творчості та в писемній літературі XVII-XVIII ст.» Маш.	б/д	1	12	
II. ЗАПИСНІ КНИЖКИ					
10.	Записні книжки Леся Гомона	б/д	2	32	
III. ЛИСТИ ЛЕСЯ ГОМОНА					
11.	Лист Леся Гомона Білецькому О.І.	30 січня 1952	1	1	
IV. ЛИСТИ ЛЕСЮ ГОМОНУ					
12.	Листи Білецького О.І. Лесю Гомону	7 вересня 1950, 28 березня 1952	2	9	
13.	Лист Сосюри В.М. Лесю Гомону	30 листопад 1952	1	2	
14.	Лист Шумського Ю.В., Лесю Гомону	21 травня 1941	1	1	
V. МАТЕРІАЛИ ДО БІОГРАФІЇ ЛЕСЯ ГОМОНА					
5.1. Особові документи					
15.	Дублікат посвідки про народження Королевича О.Д.	2 квітня 1900	1	1	

1	2	3	4	5	6
16.	Профспілковий, військовий та членський квитки Королевича О.Д.	1944, 1948, 1956	3	32	
17.	Запрошення Лесею Гомону на різні заходи	11945, 1952, 1955	4	10	
18.	Програми до вистав «Ревізор», «Дочь прокурора», «Чужой ребенок» студентського драмгуртка під керівництвом Леся Гомона	1952, 1954	3	4	
19.	Автобіографія Леся Гомона та бібліографічна довідка. Маш. з рук. правкою	10 лютого 1957	2	4	
5.2. Документи службової діяльності					
20.	Довідки, посвідчення та виписки, що стосуються службової діяльності Леся Гомона в період евакуації. Рос. та узб. мовами	1941, 1942, 1943	6	6	

1	2	3	4	5	6
21.	Адміністративна телеграма Лесю Гомону з пропозицією постійної роботи в Ніжинському педагогічному інституті імені М.В. Гоголя	28 лютого 1944	1	1	
22.	Лист дирекції Ніжинського педагогічного інституту імені М.В. Гоголя Лесю Гомону з пропозицією роботи на посаді викладача	15 березня 1944	1	1	
23.	Трудова книжка Королевича О.Д.	24 листопада 1948	1	18	
<i>5.3. Документи, що стосуються освітньої діяльності</i>					
24.	Посвідки Леся Гомона про закінчення філологічного факультету Київського університету; про здачу кандидатського мінімуму на кафедрі української літератури	1948, 1950	2	2	

1	2	3	4	5	6
25.	Виписка з наказу ректора Київського Державного університету ім. Т.Г.Шевченка про створення для Королевича О.Д. умов для написання дисертації	18 листопада 1953	1	1	
5.4. Нагороди та відзнаки					
26.	Посвідчення до нагрудних знаків Королевича О.Д.	1946, 1951	2	6	
VI. ДОКУМЕНТИ ПРО ЛЕСЯ ГОМОНА					
27.	Вірш Сосюри В.М., присвячений Лесю Гомону	13 червня 1949	1	1	
28.	Відгук наукового керівника дисертації Попова П.М. про роботу Королевича О.Д. «Визвольна війна 1648-1654 рр. в народно-поетичній творчості» та лист директору Ніжинського педагогічного інституту імені М.В. Гоголя про цю роботу	24 січня 1956	1	2	

1	2	3	4	5	6
29.	Лист працівників Науково-методичного кабінету по заочному навчанню вчителів Міністерства освіти УРСР до Королевич Ф.О., з нагоди 60-річчя від народження Леся Гомона	1970	1	1	

VII. ЗОБРАЖУВАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ

30.	Індивідуальна фотографія Леся Гомона в м. Одесі	1934	1	1	

31.	Фотографія Леся Гомона в групі з Паторжинським І.С., Тичиною П.Г. та його братом у Ніжинському педагогічному інституті імені М.В. Гоголя	8 лютого 1941	1	1	
32.	Фотографія Леся Гомона в групі з професійно-викладацьким складом Ніжинського педагогічного інституту імені М.В. Гоголя	23 червень 1946	1	1	

1	2	3	4	5	6
33.	Фотографія Леся Гомона в групі з донькою Валерією, Сосюрою В.М. та викладачами Ніжинського педагогічного інституту імені М.В. Гоголя	12 січня 1949	1	1	
34.	Фотографії Леся Гомона в групах з акторами, зроблені після вистав «Ревізор», «Дочь прокурора», «Чужой ребенок», «Мартин Боруля»	9 квітня 1949, 1954	4	4	
35.	Фотографія Леся Гомона в групі зі студентами IV курсу бурси	1 липня 1953	1	1	
36.	Фотографії Леся Гомона в групах із колгоспниками колгоспів ім. Карла-Маркса та ім. Фрунзе	1955	2	2	

37.	Фотографія будинку в м. Ніжин, де жив та працював Лесь Гомін	1938 – 1957	1	1	

38.	Фотографія ректора Єрванської консерваторії Тер-Гевондяна А.Г. з іншими викладачами та студентами	1928	1	2	

1	2	3	4	5	6
VIII. ДОКУМЕНТИ ІНШИХ ОСІБ ЩО ВІДКЛАЛИСЯ У ФОНДІ					
39.	Статті Оглобліна В.Н., Комишаченко М., Кисельова Й. «В творчих пошуках», «Від'їзд колективу драм театру», «Семінар керівників сільської художньої самодіяльності», «Буковинське село в творчості О.Кобилянської», «Гнат Юра» про Оглобліна В.Н., Кобилянську О.Ю, Юру Г.П. Рос. та укр. мовами	1944, 1957	5	8	

40.	Здавальний опис №1	1929-1970	1	6	

В опис № 1 внесено 40 (сорок) одиниць зберігання з № 1 по № 40 – 241 (двісті сорок один) документ на 1360 (тисячі трьохстах шістдесяти) аркушах.

Опис склала:

головний спеціаліст
відділу довідкового
апарату документів
15 вересня 2023 р.

Анастасія МИРОНЕНКО

Прийнято на постійне зберігання до ЦДАМЛМ України 40 (сорок) одиниць зберігання з № 1 по № 40 – 241 (двісті сорок один) документ на 1360 (тисячі трьохстах шістдесяти) аркушах.

Документи передала:
головний спеціаліст
відділу довідкового
апарату документів

Анастасія МИРОНЕНКО

Документи прийняла:
начальник відділу забезпечення
збереженості документів
20 березня 2024 р.

Тетяна СНЄЖКОВА

Додаток 1
до опису 1
фонду 353

**Список літератури, переданої до
ЦДАМЛМ України згідно з актом від 26.06.1978**

№ з/п	Автор і назва	Кількість примірників	Інвентарний номер	Примітка
1	2	3	4	5
1.	Лесь Гомін. Голгофа. – К.: Дніпро, 1970.	1 прим.	1707а	З дарчим написом
2.	Лесь Гомін. Голгофа. – Кишенів: Корія молдовеняскэ, 1964.	1 прим.	1704а	З дарчим написом
3.	Лесь Гомін. Люди. – Одеса: Маяк, 1971.	1 прим.	1703а	З дарчим написом
4.	Лесь Гомін. Визвольна війна 1648- 1654 рр. у народній творчості. – К.: Радянська школа, 1960.	1 прим.	1709а	З дарчим написом
5.	Контрольні роботи з української літератури ХІХ – поч. ХХ ст., до 1917.	2 прим.	1738а 37333	З дарчими написами

Усього до опису внесено 5 (п'ять) назв видань у 6 (шести) примірниках з № 1 по № 5.

Завідувач сектору зберігання
друкованих видань відділу забезпечення
збереженості документів

Тетяна ЧУБЕНКО